

O naději, hledání a o modlitbě za ty kolem nás

text: Jr 29,4-9

j+5 1.11.2015

čtení: Mt 11,25-30

písně: 614 Svítá 371 163 684 685

Čteme bibli, ač příběhy v ní jsou prastaré, ale čteme je s vědomím, že jsou tu nějak pro nás. Tehdejší kulisy už moc nesedí, dnes jsou kolem nás jiné – leč i když kulisy světa pomíjejí jak polní tráva, v bibli je kromě nich i svědectví o čemsi, co ne a ne pominout a co je pro nás neskonale dobré. Právě kvůli tomu to čteme – kvůli tomu nepomíjivému, co nás drží nad vodou. Uděláme dobře, budeme-li si hledět a držet se právě toho, co je důležité a co nepomíjí, a třeba nám to tu a tam pomůže i s orientací v kulisách, co jsou na jevišti světa dnes (a zítra se třeba zase změní).

Začněme ohlédnutím, kde jsme se to ocitli: Boží lid už je dávno v zemi, z které snili. Ale když se vám splní velké přání, neznamená to hned, že máte vyhráno: dostali svobodu, ale neuměli s ní zacházet. Dlouho vedli spory a boje, až z nich byli unavení a rozhodli se, že to chce změnu a pevnou ruku: Chceme krále! Tak měli krále. Leč království se jim brzy rozpadlo na dva kusy a zanedlouho do země vtrhli vojáci, dobyli ji a ty z nás, kdo byli zruční nebo vzdělaní nebo obojí, odvedli do zajetí.

Tohle je doba, ve které jsme všechny ty postavy zastihli. Doba bídná a smutná, ale katastrofa to ještě není: Žádné vyvražďování, žádné konečné řešení, "jen" zajetí schopných – snad aby pomohli splnit velikašské sny cizího krále a nezabývali se myšlenkami na odpor tady doma.

Střih, pohled do ciziny mezi odvláčené: Nevede se jim tu až tak zle, s avšak odcizení je to hrozné. Měli za to, že bez jejich města a bez chrámu se vůbec nedá věřit. Bez tradic že se nedá žít a bez domova dýchat. Doma za ně zatím nastoupili náhradníci, kdoví, jak to bez nás povedou... Ruka ať mi uschne, kdybych tu měl Babyloňanům zpívat jeruzalémské písničky, to ať raději oněmím! Takové a podobné smutné songy si zpívali (však je najdete i v bibli).

Další střih, tentokrát pohled domů. Prorok jménem Jeremjáš píše dopis tamtěm smutným lidem, co o nich je řeč: Postavte si tam dům, obdělejte zahradu, založte rodinu a modlete se za pokoj toho města, vždyť v jeho pokoji budete mít pokoj i vy.

A ještě jeden střih, zase do ciziny. Jakýsi Šemajáš čte Jeremjášův dopis, pěsti zaťaté: "Prý stavět dům, zplodit dítě, sázet strom, tady v zajetí." A pak se mu oči dočista podlijí krví: "Prý modlete se za to město a za jeho pokoj, vždyť v tom je i váš pokoj."

I sedl Šemajáš a napsal dopis knězi, co měl v Jeruzalémě na starost chrámovou stráž: "Jeremjáš doporučuju zavřít do klády a obojek na krk, je to šílenec. Tvrdí, že zlo bude trvat dlouho, tak ať se tu prý zabydlíme – ale to je rouhání a vlastizrada, náš zájem je přece jiný, doufáme, že nás Bůh hodně brzy zbaví všeho toho zla. Koukejte toho chlapa umlčet!"

Tak a teď pojďme z Babylonu zase domů do Čech. Jsou to dávné události a dávný spor, zbyly po nich však nezodpovězené otázky, jež dotírají i dnes. Ta snad nejtěžší: Jak poznat, co je Boží vůle? Kdo ji poznal, kdo měl pravdu? Ten, kdo hlásal naději (že nebude zlo dlouho trvat), nebo ten, kdo ji viděl úplně v něčem jiném? Jeremjáš nevěřil na brzký návrat, naopak: Abychom přežili, nesmíme umřít. Abychom neumřeli, musíme žít. Ale žít znamená radovat se z Božích darů, Božího požehnání, lásku nenechat uschnout, o pokoj usilovat, za cizí se modlit...

Někdy se soudívá – i co proroků se týče – že pravdu má ten, kdo uhodne, jak to bude dál, komu dají další události za pravdu. Ale tak jednoduché to není, vždyť události se mohou ubírat i velmi špatným směrem (a pravdu dočasně nechají ležet někde u cesty). Nemá vždycky pravdu ten, kdo vyhrál (Ježíš toho u Piláta moc nevyhrál).

Občas se nevyznáme ve všem, co se děje. Ale nemůžeme přece čekat, až bude po všem. Životní zápas se vede dřív, než bude po všem: Musíme na sebe vzít riziko, a to hned, to my jsme teď přece nositeli Boží vůle. Až bude po všem, potom uvidíme, jestli jsme se nerozhodli špatně. Ale odvaha k rozhodnutí, ta musí přijít teď.

Kdo tedy? "Straňte se jich, ono to brzy skončí" (Šemajáš), nebo "Dejte se s nimi dohromady, je to na dlouho" (Jeremjáš)?

Že to Babylon (pro ně symbol všeho zla) nemůže natrvalo vyhrát, na tom se oba soupeři snadno shodli. Boží lid je teď pod Božím hněvem, ale to snad nebude pořád. Avšak jak z toho ven?

K ruce měli slavnou tradici, totiž krále Davida. Prakem mezi oči, mečem po krku a je po nepříteli. Ve jménu Hospodinově, hrr na ně! Ale Jeremjáš to píše zrovna obráceně: Žádný meč a žádné hrr, modlete se za ně! Vůbec tím nemínil poddat se, kolaborovat, vzdát zápas a místo toho se soukromě starat o své hnízdečko (a po letech třeba vyprávět, že to byl vlastně odboj) – to vůbec ne.

Tak co to znamená? Byly doby, kdy David musel vést boj proti zlu se zbraní v ruce (a lidi si to ještě mnohokrát zopakovali, když to nešlo jinak). Ale nemůžu přece považovat za nepřitele všechno, co je jiné než já. Octli jsme se v tomto světě, narodili jsme se do něj, nemusíme v něm se vším souhlasit, nemusíme na všechno přistoupit – ale v jeho pokoji je i náš pokoj. Víra není útěk ze světa po vzoru fanatických vůdců, kteří k tomu vybízejí své příznivce, víra bydlí v tomhle světě (i když skutečné zázemí má kousek “výš”).

Měli tenkrát za to, že žít a věřit se dá jen tam, kde vyrostli a kde mají kostel. Jeremjáš to nepopřel, ale učil je k tomu ještě jinou věc: že život není střetnutí dvou fanklubů. Bůh na mé straně (na straně našeho rodu, církve, strany, národa, náboženství, kultury, civilizace) proti těm druhým. “Takhle ne,” píše Jeremjáš. “Radši se za ně modlete.”

Modlit se za jejich obrácení, aby uvěřili – tomu by člověk ještě rozuměl. Nic proti tomu, ale Jeremjáš jde zas ještě o krok dál: Proste, aby jim bylo dobře. Za jejich pokoj. Abych tohle dokázal, to se však napřed musím smířit s tím, že nejsem Boží majitel. Nemám na Boha nárok. Je to tak, že on má nárok na mě. Patřím mu stejně, jako mu patří i tamti lidi, co je nemusím, a já nemám co určovat, co s nimi Bůh má dělat.

Otázka, co je dnes Boží vůle, nás nepřestane zaměstnávat a vždycky bude třeba, abychom měli odvahu Boží vůli hledat a pak se pod to své hledání podepsat. Proto tu přece jsme.

Jeremjášovy odpůrce jako by otázka Boží vůle už nezaměstnávala, jako by ji už dávno znali. Jako by se jí už vyučili a ve všem měli jasno

(tedy: mysleli si to). Když Jeremjáš napsal, jako to vidí, doporučili ho dát do klády a na řetěz, že je blázen. K čemu hledání, k čemu rozhovor a pře, já vím, jak to je, mínil Šemajáš a důraz (nenápadně) položil na to já.

Když dnes narazíme na úplně nové otázky, s nimiž se před padesáti či sto lety nepočítalo, co s nimi? Papoušek není dobrý rádce, ten neporadí, jen vám zopakuje to co posledně, umí-li mluvit.

Přijdou-li nové otázky, je dobře přemýšlet, co na to naše tradice říká. Ale v tradici jsou Davidovy boje i Jeremjášův smír: a jen *ta* tradice za něco stojí, která je schopna vzít na vědomí nové a nové životní situace. Boží slovo se přece nevtělilo do pár ponaučení ani do žádné knihy, nýbrž stalo se tělem (v Ježíši Kristu). U něj se sluší hledat – a pak na sebe vzít riziko rozhodnutí a podepsat se pod to.

Říkávalo se leckde, že kdysi na začátku byl zlatý věk a od té doby to jde s námi z kopce. Češi na zlatý věk moc nevěří, ale že je všechno čím dál horší, to opakují ochotně. A do toho Boží pošťáci (třeba proroci nebo někdo jiný) přijdou s tím, že Boží moc i z bídného světa tvoří cosi nového a že Bůh na sklonku tvého dne dá ti víno výborné, výborné víno až naposled,“ jak praví jedna známá píseň. Tu a tam dokonce můžeme z té radosti a pokoje už ochutnávat.

Tohle jim přejte, napsal vlastně Jeremjáš: abyste vy i oni žili v očekávání věcí lepších, Božích, a dejte jim ochutnat.

Jak to bude probíhat a v jakém sledu událostí, těžko říct. Boží prorok není, kdo to uhodne, nýbrž ten, kdo do všeobecné deprese vnese kus Boží naděje (nebo do všeobecného jásootu varování), to proto, abychom uhranuti kulisami nezapomněli na to, co nepomíjí a co nás podrží nad vodou, chytíme-li se.

Příběh končí, Boží vůle do našich kulis z něj hned patrná není. Je na nás, abychom (držíce se Boží naděje a milosrdenství) jednali, jsme teď přece nositeli Boží vůle a ta se má dostat mezi lidmi ke slovu – tu všem přejte, napsal kdysi Jeremjáš a nedejme se mýlit tím letopočtem, on to napsal i nám.